

Grundelige betänkiande, om thet wederstyggeelige och fördömlige fyllerit, S...

Coler, Johann,

F1700 235

National Library
of Sweden

1600 talit

Fred

allm

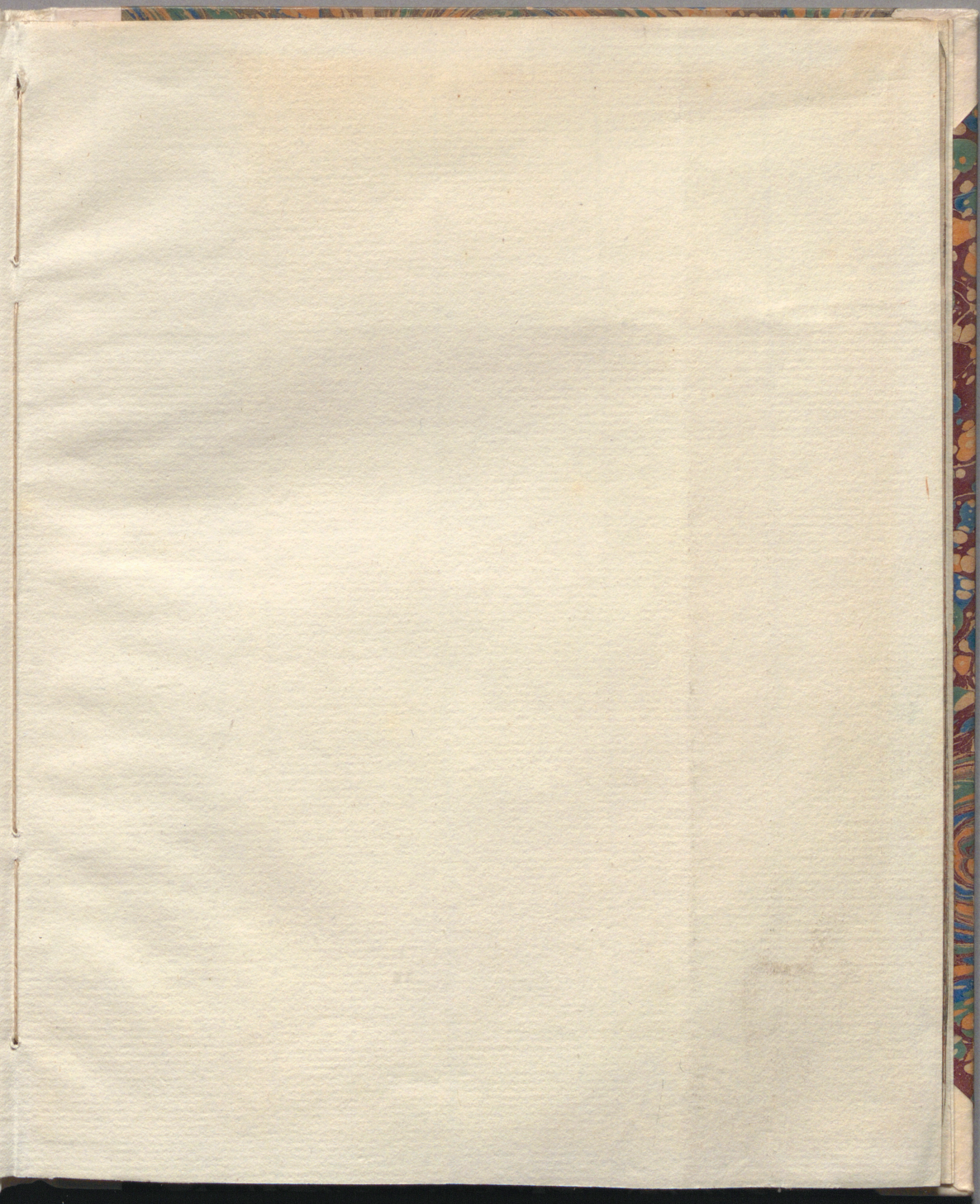
6

F 1700

225

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

M. JOHANNIS COLERI,

Aurco-Montani Silesij,

Grundellige Betänkiande / om thet
wederstyggelige och fördömlige

FULLGRITZ /

Som nu / i henne arge Werldennes
sidsta uphålning / går i fullan diuus /
Förswenstat

aff

S. Rich Ribbing / Til

Stoora Daala och Swansöö / För-
dom Swerges Rikets Råd / och Lagman
vthi tyio Håredzlagh i Småland /

Nu andre gången öfwerseedt / och

och vthi Trycket förfärdigat / effter thens
S. Herrens effterlärna Zuztus /

Wålborne J. EMERENTIAE Gyllen-

stiernes fliteige begår /

aff

SYLVESTRO JOH. PHRYGIO,

Sup. & Past. Schödviensi,

Origenes Om Loth.
 Drycken slapen bedrogh honom / som
 Sodoma icke haffwer kunnet bedraga.

Gen. XIX,
 Cap.

Hieronymus

Wij kunnom icke till lÿka vpfillas medh Wijn / och
 then 3. Anda.

Basilus,

Drycken skap vthdrÿffwer then 3. Anda: Ty så
 som Rööken fördrÿffwer Bj: Lÿka så fördrÿffwer
 och Drycken skap Andeliga gäffwor.

Augustinus.

När een Drinkare dricker Wijn / så vpdricke Wijn
 net honom.

Hierony-
 mus

Jagh troor aldrigh / någon Drinkare kan hålla
 sig kylkeliga.

Augustinus.

Tu kante intet lÿda en drucken Tjänare: Men tu/
 som äst Guds Tjänare / är lÿkwäl altÿdÿ drucken.

Then

Them ädle och Wälbördige

Junkare/

Gwen Ribbing } Til Stoora Daala/
 Erich Ribbing } och
 Bäncht Ribbing } Swansöb/

Mine tilförlätlige gode wänner/önskar
 iagh troligen nu och altijdh/

Långwarigh Lüffz Sundheet och wälma-
 ga / Dagligh tilwärelse och förkofringh /
 vthi alle gudelige dygder / och ett
 rätt förstånd.

Dele / Wälbördige och
 wälupfuchtede Junkare / tilför-
 trogne gode wänner / hoos för-
 nemblige Förälldrar och Regenter / Måals-
 män och Förmyndare / som fordom hade sitt
 tilhåld / både innan och vthanför Gwdzfolks
 Gränzar / war mycket öfligt / at the / när
 theras leffwernes ändalyckte begynte nalkas /
 vppenbarade för sine Barn och vnderfä-
 ter / Clienter och vndergiffne / sin yttersta wi-

|| li

|| ta /

lta/rådhy och förmaning. Vthi thenna wäl-
 meningen/war ock så/eder *S. Fader wälb.*
Erich Ribbingh/ när han förswenslade eff-
 terföltande *Tractat,* (tagen aff then andra
M. Johannis Coleri Tyske husbock) om then
 omenniskelige *Swäljelasten.* Men all then
 stund then *S. Herrens* oförmodelige hä-
 danfärd / icke effterlät / honom föra thesse
 saaker / medh ett lärachtigt förtaal / och an-
 dre / nödtorffelige förmaningar / till een önske-
 ligh ända: Haffwer för the skull eders *Moortär/*
 then wälborne och *Abtradngderlike Matrona,*
S. Emerentia Gyllenstierna / min tilbenägne
 befordersta och wän / någre reesor (hwilket
 ock eder icke är oweterligt) hoos migh flit-
 tigt anhåldet / at iagh wille samma eders *S.*
Faders Testamente öfwersee / och sedan till
 then ändan fordra vthi *Trycket;* at i måtte
 bärat vthi ett dagligt minne (så länge *Gwdi*
 är behageligt / at i skole wistast vthi thenne
 förargelige werldennes rasertt ock buller :)
 wachandes eders / genom then *S. Andes*
 uplysning / på thet fliteltgaste / för thenne
 stygge / och förbannade *Lasten.* Thetta eders
 frome *Mortäres* rättmätige begär och dygde-

Itge åstundan / at wålweleliga i wårket ställa
 haffwer migh icke allena beweeft then gun-
 stige benågenheet / oc många wålgärningar /
 som H. Wålbr. migh offta bewisar; ochan
 och sielffwa Berättelsen och förmaningen /
 Warningen och affsträckelsen / hwilke ochi
 thenna werldennes yttersta Grundsoffa /
 äre mycket högnödige / haffwa och migh / som
 är en ringa arbetare i Herrans Wisingård /
 ther till inflammerat, vpåggat och drijfwt.
 Vchi thetta rummet / hade tagh fuller bekom-
 mit ett synnerligt tilfålle / förr än tagh insläp-
 te E. Wålbr. / sampt andre Dygdesamme
 Personer / till thetta medföllande extractz
 öffwerlöpande / förtålia mycket medh fåå
 ord / at ehwillen menniska / som öffwer sig ochi ett
 såmligt slammerij: Så förer hon icke allenast ett o-
 stickeligt / och Gwdi mishageligt wåsende / effter S. Pau-
 li Dom: Behan förgriper sig och lätteliga / emoot all
 Gwdz H. Budord / och faller sedan ochi Gwdz oöndwis-
 kelige onåde och ewigbliffwande straff / ther een oför-
 dröjeltgh båttring icke kommer emellan: Men
 någre wichtige orsaker förmana migh / spara
 och förwara thenna Sermonen till een annan
 belågligare tijdh / om then Aldrahögsta tåc.

tes / migh nådeliga vppehålla widh Liff och
 helsa. Men thenna gången will tagh E.
 Wålb. ^{ter} haßwa allena beslueliga påminte/
 at om i vchi heela eder Liffz långd / hålla eder
 så stadigt widh Gudz H. ordz leedestång / och
 thetta eder godhertige Faders Testamente,
 som the Rechabæer gjorde: skal thet wålsigna-
 de Löffet / medh hwilket Israels Gwdh haß-
 wer beseglat thet fierde Bode / åwen så wål-
 drabba eder / som fordom dagz the Rechabiter.
 Rechabs Son / Jonadab förbödh sina Barn /
 och theras effterkommande (Söner och Döttrar /
 både Mans och Quins Personer) at the icke
 skulle dricka Wijn / eller byggia hws / Plantera Wijn-
 gårdar / eller bruka åkrar: Vthan befalte them boo i
 Ziål i alla sina liffz dagar / på thet the skulle länge leffwa
 i thet landet / thår inne the wandrade. Andoch thetta
 förbødet war mähta hårde och swåre: Liffwål effterfölg-
 de the thenne sine försäders och föråldrars ordningh på
 thet strångaste. Ty så Jeromias effter Gwdz befallning /
 skåncke kannor och skåler fulla medh Wijn / såyan-
 des till them: Dricker Wijn: Förwågrade the
 sigh effterkomma Prophetens befallning /
 förwåndandes sigh aldrigh wilia öffwerträ-
 da sin Faders Testamentz ordningh / och al-
 drigh wika ifrån hans röst: Aff hwilket Ex-
 empel

empel then dyra Gwdz Mannen bekom ett fogligt tilfalle / at straffa thet Judiska Folkz ens geenstråffwige obootsfårdigheet. Hwarföre låt Herren Zebaoth förkunna the Rechabiters Hus thetta löfftet: Thetta säger Herren Zebaoth / Israels Gwdh: Thersföre / att i idars Faders Ionadabs bodh lyde haffwen / och hållet all hans budh / och alle thet giordt / som han eder budet haffwer: Thersföre säger Herren Zebaoth / Israels Gwdh / altså: Thet skall aldrig seela Ionadab, Rechabs Son / at iw någor aff hans Sådth / altsidh för migh stå skall.

Når nu **E. W^{ter}** aff thetta berömlige *Exempel* (hwilket i kunne sielffwe vpsökta och läsa hoos *P. Ieremiam Cap. XXXV*) bliffwa lockade / vpwäckte och dragne / at bewiisa **Eder S. Fader och Frumoder** / een plichtigh hörsamheet / så wäl til att gräneligen wachta eder för thetta förbodet / såsom ock att i the andre odygder (iagh menar / then slemma okyskheten / och ohörliga högfården / *Cyclopiske säkerheeten* / och all annan straffwårdigh oordning / som nu spagera och swåffwa många stades hoos någre lättfårdige **Menniskior** i alla stånd / ja / så wäl i bland them som allerede begynna gråana / såsom ock ibland then vpwårande ungdomen) förmo

förmodar iagh wisseligen (När E. W. thetta på thet troligaste effterkomä) een sådan riske-
 ligh återlön / som är komien öfwer the Recha-
 bacers hus / och allom them / sina Föräldrar
 med barnsligh lydno och stadigtblifswande
 hörksomheet hedrat haßwa. N. at ibland then
 Arlige / gamle oc berömlighe Ribbinge Släch-
 ten / skolen bliffwa både nu och i framtidien
 (om Gwdh täckes spaara eder lifswet) wäl-
 signade medh många timmelige och andelige
 wälfärder. Himmelens och Jordennes Gwdh vply-
 se och regere eder alle / genom sin krafftige
 Ande / som skaffer vthi eder / dagliga Dagz
 hwadh honom är täckeligt / till ett helsosamp
 och långligt wälstånd / sampt edra Siälars
 och Kroppars ewinnerlige beprydelse / och
 härligheet vthi the Himmelske Booningar.

Datum Stockholm Anno, 1620. vthi Fastelagen/
 hwilket Hedniske wäsende Historici förmåla / skall i för-
 tiden i Grefeland / aff een benämnd Melampus, (thet
 vtheyses Swartfoot) wara vpsunnet / och sedan een
 långligh tijdh vthi Christenheten behället och foreplantat.

E. Wret. N. T. W.

Sylvester Johan. Phrygius,

S. S. P. Schödviensis.

Om Dryckenſkap /

M. IOHANNIS COLERI,

*æconomia libro. 2. cap. 16.*Pag. 40.
ſeqq. in fo-
lio.

Sfter dryckenſkap / (antingen han förorsakats aff wijn / eller Öl) är en öſſwer-
måttan ſkadeligh Laſt / ehwar han fins / antin-
gen hoos yng eller gammal / man eller Qwina / Öſſwer-
heet eller vnderſäter: Wore förthenſkull gudeligit och
helfoſampt / att hwar och en Chriſten menniſkia / toge
ſigh flitigt tilwara för thenne ſlemme odygden.

Zwarföre
en Gudz
Menniſkia
ſkal vndſty
drinkerij.

1. Ty Gudh haſſwer thenna Synden ſtrengeligen
och allwarligen / vchi ſitt helga ord / förbudet hoos
Eſaiam: Wee them ſom om morgonen bitijda vppe
äre / til att beſlijta ſigh om dryck / och ſittia in til natten
na / at the aff wijn heete warda ſkola / och haſſwa har-
por / Pſaltare / trummor / pipor och wijn / theas Collas /
och ſee intet vppå herrans wärk / och achta intet vppå
hans henders gerningar.

Gudh för-
biuder
Drinkerij.
Eſa. 5: 11.
Idem, 22: 13.
Joel. 1: 5.
Luc. 21. 34.

11. Haſſwa ock alla gudfruchtige och förſtändige
menniſkior / thena laſten ſwärligen ſtraffat och förach-
tat. Auguſtinus ſäger: Ebrietas eſt blandus dæ-
mon, dulce venenum, ſuave peccatum; quam qui
habet, ſeiſum non habet, quam qui facit, pecca-
tum non facit, ſed totus eſt peccatum: Drycken-
ſkap är en wenligh Dieſſwoul / ett ſött förgiffit / en liuff-

Alle för-
nuſtige
Menniſkior
haſſwa la-
ſtat thenne
odygden.

Auguſtinus.

Zuru dryc-
kenskap blif-
wer kallat.

Dryckens-
kapsens
Beläte.

Dryckenskap
förderffwer
een menni-
ska.
Proper, lib, 2

ligh synd / then henne haffwer / han haffwer sigh intet
stelff then henne bedriffwer / han gör icke allena synd / v
than är ijdel synd. En annan Scribent kallar henne
Naufragium pudicitiae & castitatis, Zuchtighee-
tennes och Kyschheetennes Slepbrätt: Brevem Co-
mitialem morbum, En stackot fallanade stuka. Cry-
lostomus nempner henne / Matrem omnis tristitiae,
All Bedröfwelses Moder: Radicem omnium agri-
tudinum, & laticiam Diaboli, alla Suktomars
root / och en Diefflafrögd: Seneca kallar henne
Voluntariam insaniam, en sielfswaald orsinnig-
heet.

Når the gamble Romare wille låta egenteligen
affmååla thenne lasten / Dryckenskap / måålade the ett
litet Piltebarn / haffwandens ett horn vthi handen /
och en Glaaskranz på huffwudet: hwar medh the
gåffwo tilkenna / att swälgerij gör folket til oförstån-
dige barn / och att sådane Dryckebultar / intet kunna
förtija / eller haffwa något fördolt: Vthan altijdh
sqwaldra och buldra / lika som man blåser vthi ett
horn / Låtandes sigh altijdh tyckia / wara stora
Zansar / och haffwa många rikedomar / åndoch the-
res ågodeelar äre intet annat än glaasgodz / som snart
sönderslåås / bliffwer om intet / och försmälter som
Smöör i Soolsteen.

III. Så är och Dryckenskap mycket förderffweligh /
effter han Menniskiones heela Kropp vthi alla Leda-
moter öffvermåttan förswagar / och förwandlar
hennes herlige Skönheet och Skapnat: Vino forma
perit, vino corrumpitur atas. Genom Dryckenskap
bortmister Menniskan sin fågring och naturlige
Krafter /

Uffsätning om thet fördärffwelige Slammerist.

10

Kraffter/fördärffwer Hiernan och Magan: Förwärf-
war monge watufichtige Kranckheete/ och öpne ska-
dar/både på skenebeen och annorstädes.

Plinius och Avicenna skriffwa/ att Dryckenfkapz e-
gentelige tekn och kennemärke/äre bleeke och hengiande
Kunder/ Röda och rinnande ögon/ beswärligh och oro-
ligh sömpn/ wederstyggeligh och illaluchtande anda/
leffwerens/ Hiernans/ ädrors och senors fördärffwelse/
hwar vchaff sigh förorsaaka Slagh och numenheet/
skälffwande Händer/ siule Podagriska leeder/ swimme-
soet och minlösa. 2c.

Plinius säger/ primum summum ebrietatis est
ferè omnium rerum oblivio & mors memoria:

Dryckenfkapens störste löön är altings förgätelse/ och
minzens Dödh. En annan Scribent segert Comes
ebrietatis oblivio est, förgätelse följer Drycken-
fkap. I Ordspråks booken ståår: Hwar är wee?
Hwar är sorgh? Hwar är tiff? Hwar är klagan?
Hwar äre säår vchan saak? Hwar äre rödh ögon?
Nemliga/ thet man dryckenfkap öffwar/ och kommer
till att vchdricka/ hwadh instäncke är. See icke til
Wijnnet/ att thet så röte är/ och står så Däijeliga i Gla-
sena/ och gåår lätteliga in/ men på sidstone bliffwer
thet såsom en orm/ och stinger såsom en huggorm.

Sörfarenheeten giffwer ock thet medh/ at then som
altijdh intager heeta Drycker/ Kan inthet mycket
soffwa om nätterna/ och om han än nogon ljuten
sömpn bekommer/ så är han så oroligh/ att han nå-
stan hörer/ alle thet som skeer i huset: Uff en sådan
sömpnlösa/ förorsaakar sigh skelffwesoot/ vrsinnig-
heet/ säwisko/ Brådödh: Ty Ceffter som man för-

Plin. lib. 14.
cap. 22.

Macrobius
lib. 1. Somni:
Prov. 23: 28.

Cælius Rho-
digius lecti-
onum antiq.
1. 19. C. 25.

Intereunt
gladio mul-
ti, sed crapu-
la plures per-
dit.

Then som
öfwer sigh
i drinkerij/
Kan icke
wänja sigh
ther ifran.

Judith. 13.
v. 10.

Seneca Epist.
48. ad Lu-
ciliū

Drycken-
skap förs
kränker go-
de seder.

numet haffwer) nogre Drinckare haffwa funnes/ om morgonen Döde på sängen: Man låser och eljes i Ordspååket: Multo plures crapulâ, quàm gladio mori: Mycket flere Menniskior komma om halsen/genom swalgh och fräkerij /än igenom Swärd.

Här skal man ock granneligen märkia / att thenne lasten / haffwer then arten medh sigh / att om man låter henne komma vthi ett Dagligt bruk / kan man henne sedan icke vthan stoor mödo och arbete / bortläggia: Waanan är ond / kasta i Wraå. Ju meer en Dricker / ju meera törstar han / måste så therföre altijdh hålla fort / vthi Dagligt swalgh och fräkerij. Hwar vthaff sedan förorsakas många förfärlige siukdomar / synnerligen fistel / ond wättsko / onda stinckande öpne beenfår / som altijdh flyta / och drypa: beslyta the sigh / att sådane skadar bliffwa helade / så döör Drinckaren medh allo / effter som witterligit är / många städes wara skeedt. Syllerij plågar ock bringa många både höga och låga om halsen: Haffwer icke then swalgaren Holofernes bliffwet huffwudlös i sin Dryckenkap: Haffwer icke then Åhrlige Mannen Clytus, måst sättia Luffwet till vthi ett Pankeet: Aff thesse och sådane flere orsaker och Historier, kan hwar och enn förnuftigh lätteligen besluta / huru wäldsamligen thenne lasten / skadar Menniskionnes Luff.

Så fördärffwer ock Swalg ock Dryckenkap / Menniskionnes Sköna och härliga Seder vthi thet / att sådane Drinckare haffwa och bruka slempt snack och taal / och är så rätt som Poeten säger: Colloquia prava corrumpunt bonos mores, Slempt

och

Behoffning om then åhrarörige Swelgelasten.

och obåffwiste snad fördärwer goda seder: För bemål-
te Scribent säger ock annorstädes: Conluetudine
insanâ durata vitia, vino concepta; Etiam sine
vino valent. Therföre gör och förmycket Wijn off-
ta höge/ wjse / och förståndige män til stoore narrar/
Såsom Syrach lærer: Wijn och qwinner göra wij-
se män galna; thet år / the som borde wara wjse / och
föregåå andre medh godh exempel / såsom år Keysare
och Konungar / Jarstar och Gresswar / Fruer och
Jungfruger / Prester och Scholmästare / Huusfäder
ock maاتمöder etc. Kunna lätteliga förarga enfal-
digt folck.

Poeten
Eph. 84.

Syr. 19. v. 2.

Therföre hade Gudh vthi G. Testamentet för-
budet Presterna / att the inthet wjñ dricka skulle / när
the moste ingåå i Tabernaklet: Herren talade medh
Naron och sade: Tu och tijnne Söner medh tigh / skolen
icke dricka wjñ / eller starka drycker / när jagån in vthi
witnessbordzens Tabernakel / at i icke skolen döo.

Lev. 20. v. 9.

Sammaledes säger ock Salomon om Konun-
gar och Jarstar: Giff icke Konungom Wijn eller
starka drycker / at the icke dricka / och förgåta rättheete-
na / och förwånda the elenda Menniskiors saak: Så-
som Valerius Max. skriffwer om Philippo Macedo-
ne, hwilken vthi sitt drinckerij / en obrotzligh qwinna
fördömde til döden.

Proverb. 31.

Valerius
Max. l. 6.
c. 2.

Men effter ingen henne något ondt öffwertyga
kunde / vthan wjste sigh haffwa ett gode samweet/
appellerade hon ganska höff ligen / ifrån then druckne
Philippo, til then nyhere Philippum, hwilket henne
ock bleff effterlåtet: Så at then druckne / och obeske-

Munsterus
in Cosmo-
graphia.
fol. 1235.

Delige Philippus måste samma appellacion annam
ma / och then nyctere Philippus giffwa henne löds.

Thesse och andre orsaker haffwa ock Solonem,
(hvilken war en / aff the sin wjse i Greteland) förör-
saakat / att han ock så ibland andra sijne stadgar / öf-
werheez Personer hårdeligē och strengeligen förbödh /
dricka sigh drukna / effterlätandes / att man saaklöst en
druckten Regent döda måtte.

Allså läses ock om Aeschine och Policrate,
at när the berömdē thenne Philippum, Konungen i
Macedonien / för sin deyeligheet / wältaligheet och
vthdrickande / i thet han gjorde hwar och een beskeed /
Tå haffwer theras mootståndare Demostenes swa-
rat: At thet icke war / vthan ett fåfänge beröm / och
waret fast bättre / at the hade teegat: Zy deyeligheet
hörer qwinnor til: Wältaligheet Sophister och Phi-
losofhis: Men drinckerij hörer Swampar til: Zy en
Swamp / kan ock lätteliga draga sigh full medh wain.

Therföre haffwa ock the gamble Grammatici
talat rätt: Vinum dici quasi venum, seu venenum,
at thet är ett ondt förgift / hoos the höge Personer /
doch synderligen hoos them / som starcka drycker icke
wål fördraga kunne.

Drycken-
skap vprees
ter Mennis-
kan / til o-
tucht.
Gen. 19. 22.

Här om må man besee Lothz Historiam, huru han
vthi dryckenkap bedress blodskam medh sine egne
döttrar: Sannerligen / thet war ynkeligit / at dryc-
kenkap kunde en sådan Gudzman öfwerwinna och
fälla / then hwarcken Dieffwulen / Werlden / eller hans
eget kött / icke eliest kunde til sådane last twinga /
förföra och winna.

Ge. 9. 21. 25+

Man seer ock huru skamligen then stoore Patri-
arch

archē Nocha sig vthi dryckenskap blottade / oc swårligen förargade sine barn. När man öfwerlöper then träflike hielten / then höglårde / wjse och förståndige Regentens / then manhafftige / segerrjkte och högt förfarne Krigzmannens / Alexandri Magni (för hwilken nästan heela werlden förstråktes) Historiam, finner man honom haffwa offta anrättat poculorum certamina / dryckekämpningar / hwar vthi icke allenast hans gode wåner haffwa / för vpsatte skåncker skull / sigh ihjål drucket: Vthan han haffwer ock på sidskonne drucket sigh sielff til döds: Summa; Then slemme dryckenskapen är en stadigtslytande källa och vrsprung / till all skam och odygd: Ty hon gör oförskämde / otuchtige / lättfärdige / öfwerdådige / wredsame och Tyranniske Menniskior. Såsom the gamle verls lyda / hwar vthi dryckebultars vnderlige fassunn / och gröffwe tilstånd / medh en skön korthet författade äre.

Ebrius atq; satur his ecce modis variatur,
Hic canit, hic plorat, hic est blasphemus, hic
orat,

Hic est pacificus, hic est mulieris amicus,
Hic saltat lætus, hic est sermone facetus,
Iste loqui nescit, hic cespitat, ille pigrescit,
Hic est clamosus, hic est nimium vitiosus,
Hic vomit, ille vorat, sic Bacchi turba laborat.

Man plågar eliest säya: Hwar och en förwarar sin Skalk hoos sigh sielff: Eller ock; Ingen kan sin Skalk

Versus æqui
voci, effecta
& conditio-
nes ebrioso-
rum nervose
exprimen-
tes.

ombära: Allenast then ena kan bättre döslan / än then
andra: Mångom vndkommer han wäl / månger
låter honom allenast ljēet vthblāsa / synderligen / när
han är drucken / såsom then gamble vers̄ hoos
Aristotilēm lyder:

οἷον ἡ τρέσις τῶν χειμένων κερὰν ὕδατος.

W̄inet antager Menniskelige åthäffwor / och vp-
penbarar siḡ för folket. Therföre seer man /
offra selsamme fastelag:spel ibland drucket Folk /
Quot capita, tot sensus, så mång huffwudh / så mång
sinne: Then ene qwāder / then andre grāter / then
trid'ie leer / then sierde bannas / then fempte beder / then
siette är fridsam / then siunde trātrar / then ottonde sit-
ter stilla och sörjer / then niijonde är lustigh och drifwer
elstogh / then elloffte framförer pūgachtige skempt / thē
tolffte talar inset / then trettonde Plauderer och skrījer /
then fiortonde soffwer / then femptonde disputerar,
then sextonde begabbar och bespottar / then siuttonde
löper hūt och tūt / och kan ingenstādz bliffwa stilla /
then adortonde fastar vpp / then nūttonde frāgar /
then tingingonde är aldeles en narr / och altså bortāåth.

Zā moste alt vth / hwad heemligit tilförende haffwer
legat i hiertat förborgat / och bliffwa vppenbart /
så som mansāija plāgar: Quod est in Crode so-
brii, hoc est in ore ebrii: Zwadh nycterheet
bewartar i sitt bröst / thet vthförer Dryckenstap medh
hōga rōst.

Therföre skrīfwer Seneca, ljēta såsom en görande
must vthi itt faat / vprōrer thet nedersta / att thet
bliffwer öffwerst / och vnder stundom aldeles sōnderz
sprenger faatet aff then krafftige wārman / som thet

inne

Drucket
folk haffwa
vnderlige
facter.

Drucken
man talar
aff hiertans
grund.

Epist. 84.
Drycken-
stap förer
förborgade
ting i Dgāz
inset.

inne år / och vhspringer alt thet / som thår inne war förborgat: Altså vhdrieffwer wijnet / hwadh inwertes i hiertat innesluter år / vchi luset / och låter hwar man både seet och hört. Och låta som en full soo / lätteligen ifrån sig giffwer / hwadh hon til sig taget haffwer / alt så vchhåffwa ock drinkare til låta / både sine egne / och andra Menniskiors hemligheeter / som them åre ombetrodde. Syrach säger: Nstan pröfwer lödningen: altså pröfwer ock wijnet öfwerdådige hierta / när the Druckne åre. Och strax effter: Drycken skap gör en galen däre ånnu galnare / så at han trår har och poctar til thes han stöet / slagen och sorgat war der. Hoseas säger: Bolerij / wijn och must göra narr ar. Så gör ock Drycken skap Menniskionar galne / att the många gånger / såsom wille hundar sönder slagne war da / så at man må altså medh rätta säya: Ignem in gremio gestat; qui assidue utitur vino; Zoo gerina wijn dricker / han bår tidel celd i stöet. Hjt höra och the twånne sköne språåk: Thet ena Augustini, thet andre Ambrosii. Augustinus: Sicut piscis cum avidas fauces profert, ut deglutiat escam, repente hamum intra fauces reperit: Ita & Ebriofus, intraneum in se suscipit inimicum, qui cum intraverit, mox impellitur ad omne opus nefandissimum, & sic homo rationalis, ut irrationale capitur: Man kan en drucken Menniskia fånga lika som en Fisk / eller ett annat oförnuftige Diur: Zy lika som en hungrug fisk / när han nappar effter maaten sig till spijs / och haffwer honom vpswulget / känner han en stark krook stinga sig i halsen / oc warder fången; Sammalunda insuka ock fyllshwalat sin egen fiende

Syrach. 32
31.Hof. 4. 11.
Drycken
skap föder
aff sig nar
rar och dæ
rar.
Augustinus
ad julianum
comitem
Epist. 3.

Behoelkning om then ändalösa Dryckenstapen.

Ambrosius
in lib. de Pa-
triarhis.

Drinckerij
föremingar
boohaget.

Slöserij be-
släckiar ett
gott namn

och i buken. Ty så snart Wijn / eller Söl inkommet är /
strax reetar och driffwar thet Menniskian till alt ondt.
Ambrosius: Sanè diximus ebrietatem vitan-
dam, per quam crimina cavere non possumus:
Nam quæ sobrii cavemus, per ebrietatem ignorā-
tes committim9; Nesciunt ebrio siquid loquan-
tur; qui nimio vino indulgent, jacent sepulti;
Uch / man skulle doch vndfly dryckenstap och fyllerij / ty
druckne Menniskior göra ovetandes / thet the åhjest
taga sigh sligtigt till wara före / när the åre nyctere:
The weta intet hwadh the säya / eller tala / liggia thår
aldeles onyttige / lista som döde Menniskior.

Brede widh förtalde Argument och Ståål / måste
iagh icke ännu förgåta thet förderff / som sigh förors-
sakar aff thet sleemna fyllerijt N. at thet är booha-
get / och Hushålningen ganska skadeligit: Ty män-
gen kan wål behålla sin gode tygh / när han är nyct-
ter / men bliffwer han full / Kan en honom till alt /
thet en wil / öffwertala och beweeta / så bekommer en
aff honom hwadh man hålst haffwa will: Hundar
och Håstar / Byffer och Wårior / Böcker och Blåder /
Gull och Sölff / Gods och Gårdar etc. Sådana
Menniskior kunne aldrig komma på någon grönan
qwist: Thet är / sigh någon tydh förkoffra och
riktta / och man måste åntlingē bliffwa och armade riggi-
are hwar the sit Slösachtige drinckerij icke öffwer-
giffwa. Til thet tridie / så skader och fyllerij en Men-
niskios åhrliche nyctte / och gode namn. Ty Sullebål-
ger åre intet i anseende hoos andre fremme Menni-
skior: Och man myckit förachtade / och hålles aldeles
för narrar / och skrattar / oansedt at the ännu så myckit
högt

högt uppsatte wore: Ty the äre intet til något äpre-
stånd tienlige / eller vthi någon Regemens bestäl-
ningh / bruklige / hwarcken vthi thet Andelighe / eller
werdzlighe Ståndet.

Cicero Borgmestaren vthi Rom / en ibland alla the
wältaligaste / som i werlden haffwa waret / hade en
Son / som kunde vthi en Dryck vthdricka två Stöffz
wikor wijn / ther vthaff bekom han thet namnet
Bicongius: Keysar Tiberius wart för sitt starka
drinckerij skul kallat Biberius; Claudius, Calidus;
Nero, Mero: För ett sådant omennisteligit Drincke-
rij / behåller man sådana och andra skamflecker / så länge
en leffwer / Ja / effter döden / och så länge werlden ståår.

Thår hoos / bekomma ock owänerna orsaak til at för-
småda: Såsom Syrach föregiffwer: Fölg icke tin
onda begärelse: Behan bryt ein willia: Ty om tu fölier
tin onda begärelse / så gör tu tigh stelff einö owän til spott.
Til thet fierde / skadar ock fyllerij Menniskions När-
ning och tilwärt / som Syrach förwålar: Wän tigh
icke til Kräseligheet / och binde tigh icke i selskap medh
Slösare; war icke så salskapz lijk / at tu bliffwer vthar-
mat / tagandes på ocker / när pungen är tom / eliest warder
tu vthropat för en spilling. Och åter: En arbetare /
som altijdh wil liggia i bölet / warder aldrigh rijk / och
then som försmåår thet listka / han kommer / ju meer och
meer aff tigh. Thet samma witnar Salomon / säyan-
des: War icke ibland drinkare / och slösande fräskare:
Ty drinkare och slösare komma på armogh / och en soff-
ware skal gå medh risswin Kläder. Ett liffachtigt Ex-
empel finner man i then förlorade Sonnen. Til thet
sempet / skadar och Drinkerij Menniskiones Siäl:

Syrach. 18.
30.

Swälgerij
skader men-
niskiones
närning.

Syrach. 18.
v. 32. 33.
Syrach. 20.

1.

Proverb. 22.
2.

Luc. 15. 11.

Swälgest
är Siälen
skadeligh.

Tysåsom en Fogel / som är öfverguten medh watern / kan inthet flyga vpp / vthan faller alltidh nedh : Alltså gåret medh then fattige Sielen : Tynår hon medh wijn och öl / så illa bliffwer skald och beswårat / kan hon intet flyga vp åt Himmelen / vthan måste siunka nedh åt Helwetes affgrundh.

Luc. 21: 34.

Therfore haffwer Christus icke vthan orsaakt högsligen förmant / att wij skole wäl taga os tilwara / att wår Hierta icke förtungade warda / medh swalgh och Dryckenkap.

Dryckestuz
tar förgrä
pa sigh hö
geligen e
moot Gwdz
förbooth
Eph. 5, 22.
Slöfare
misbruka
Gwdz åde
la gaffwor.

I V. Nådan wij (thår framme) haffwer sagdt / at Gwdh thenne lasten hårdeligen förbudit haffwer / så synda ock the Swålgare och Tattdrinckare / synnerligen emoot Gwdh / och hans helga Bodh : Til the Epheser; Dricker eder icke fulle medh wijn / aff hwilket ett offteligit wåsende kommer. Sedan / förgräpa the sigh ock emoot Gwdz Adla Creatur och gaffwor / Öl och Wijn / hwilka Gwdh till Menniskionas Kropp uppehålle / och wederkwetelse skapat / och förordnat haffwer : Men the warda / aff sådane fleemma drinckare / til en stor Gwdz försmädelse / och wanåhåra / (vthan någre Gudelige öffningar / böner och tackösayelse) til Hans Z. Ryktios skamlige försmädelse / misbrukade. Till thet tridie / Synda the ock grooffligen emoot sin nästa / hwilken the offta emoot theras wilja / och förmågo / Wåldsamligen nödga och twinga / til at dricka vth / ock göra beskeedh / Mordandes ther medh icke allenast sitt eget / vthan ock theras nästas lifff och leffwerne : Under tiden göra the thet ock / til then åndan / at the måttestlisteligen vthleeta theras heemligheter och grund. Öffwer sådane Menniskior / roopar Prophe-

Slammert
syndemoot
sin nästa.

ten Habacuc ett gräselighet Ach/ och Wee: Wee tigh som skenker vthi för tin nästa/ och blandar tin galla ther vthi/ och gör en drucknan/ på thet tu skal se hans blygd: Man skal ock mätta tigh medh skam/ för åhro. Så drick tu ock nu/ at tu må omkulliggia: Ty Kalken i Herrans högre handh skal omfatta tigh/ och måste skamligen spyy/ för tina hårligheet. Theflikest Syndra sådana Dryckestutar emooe sin nästa thår utinnan/ att the medh sitt fördömeliga swälgerij andra swärligen förarga/ och många enfaldige och frome Menniskior/ som aldrig tilförende / i heela sin lyffstidh/ hade druck et sikh fulla/ för förändesthemedh sådane grosswe exempel/ att följa sikh effter / och faara sedan alle tilhopa til Helwetet / såsom Syrach wittnar: Såsom en Regent är/ så äre ock hans befalningzmän; såsom Rådet är / så äre ock Borgarenar. Men hwadh Christus menar om sådana Menniskior / som androm förargelige äre / thet hasswer tu til att see hoos Mattheum: Wee werlden för förargelse skull ic. Wådare Synoda och Slämmare emooe sin nästa thår medh/ att the på en Daggh och Natt / många kosteliga råtter och gode Drycker / så onytteligen / medh theras Kroppars och Siälars största fördårff / låta rinna igenom theras glupande swaalg / ock botnlösa buuk: Swar medh the många arma / och torffrige / sinke och nödstälte Menniskior / vthi theras elendigheet / kunde medh en törstedryck / och en litten Brödzbeta wederqweckia och stärckia: Sådant bliffwer användt (efter theras eget begår) effter Ziusswars och Boffswars Sätt/ hwilket the vthi Dieffwulens namn o onytteligen förslämma / vthöda / och slät i grund för-

Hab. 3: 15.

Drinkare
äre förargelige.

Syrach. 10: 2

Matth. 18: v.
7.Slämmare
förtära mycket / som the fattige kunde bliffwa hulpne medh.

Marth. 25:
41+

Jacobi 2.13.

Drinkare
skole wach-
ta sigh för
Gudz straff
och wrede.

I. Cor. II:
30.

Drinkare
warda här
timmeliga
straffade.

Gen. 19:24-

Ezech. 16:
49.
Esa. 5. II.

spilla. Sådana Menniskior bekomma på then yt-
terste Dagen thenna swära Dommen öfwer sigh:
Går ifrån migh i förbannade i then ewige Elden/ som
Dießwulonom/ och hans Englom är beredd; Ty
när iagh war hungruh/ gäffwe i migh intet maat/
och när iagh war törstigh/ gäffwen i migh intet dricka.
Dom vthan barmhertigheet/ skal honom öfwergåå/
som barmhertigheet intet gjort haffwer/ säger Apo-
stelen Jacobus.

V. Til thet Fempte/ skal man och skyy och flyy
Dryckenkap/ För Gudz Wrede och straff skull/
som Dryckenkap effterföljer i hamn och i hååll/
Ty Gudz straffar swalgh och Dryckenkap/ först
här i thetta närwarande liffwet/ medh allahanda
siwedom/ och olycko: Men på sidstone medh en ha-
stigh och oförmodeligh dödh. Paulus straffar the
Corinther för ett sådant fyllerij/ thetas nästas för-
argelse/ och then Helige Natwardens misbrunt/
Skrifwandes strax ther effter således: Thärföre äre
ock många swage/ och Krancke ibland edet/ och en stor
deel sefwa/ ty om wij sielffwe dömdo of/ så warde wij icke
dömdo. Altså måste och offra ett heelt Konungas
rikte/ för thenna ena lasten/ Dryckenkaps skull/ i grund
bliffwa förstörde och vthöddo/ såsom skedde medh
thet Sodomitike/ och the andre omgränsande Ro-
nungariker/ hwilke medh Eld och Swaffwel aff
himelen blifwe förtårde/ och sedå foore med Dießwu-
len/ leffwandes til Helwetes affgrund. Hoos Esaiam
säger Gudz: Wee them/ som om morgenen bittisda
vppen äre/ till att beslijta sigh om Dryck/ och sticia in til

Nattena / at the aff Wijn heete warda skole. Ther
 före moſte mitt folk warda bortförde oförwarandes/
 och theras Herlige hunger lijda / och theras meniga folk
 torſt lijda. Sedan ſtraffar ock Gwdh them medh e-
 wig ſtraff / ſåſom Paulus til the Corinther betyggar ;
 Ingen drinckare ſkal ärffwa Gwdz riſke. Såſom man
 haſſwer til att ſee / aff then Riſke åkermannen / hoos
 Lucam, hwilken ſade : Min Siäl / tu haſſwer my-
 ckit godt förwarat tigh i förråd / in till många år /
 gör tigh nu gode Dagar / åth och Driet : Men han
 måſte oförwarandes / i then näſtföljande natten / dra-
 ga ſin koos. Altså låter och Gwdh ånnu i theſe
 dagh mången Drinkare vthi ſitt öſſwerådige fylleri /
 ſtörta ſigh Halsen ſönder / igenomſtingas etc. Och
 ſåledes vthi ſina ſynder bliſſwa borttrycht : Här aff
 kan wäl hwar och en lätteliga döma / att the bekom-
 ma ett ewigwarande herberge / hoos then Riſke, Gräs-
 karen / och hans braſtande och ſlösande Bröder.

Drinkare
 warda
 ſtraffade i
 Helweter
 til ewig-
 tjd.

Luc. 12: 19.

Luc. 16: 19.

Waaker för then ſkull vp i Slöſare ; Gräter och Jem-
 rer eder i Wijndrinckare / Vättrar eder alleſamman /
 öſſwergiffwandes edert emenniſkelige fylleri / på thet
 i mågen behålla Helta och ſundheet / närning och bär-
 ning / godz och Penningar / ett årligie namn och rychte ;
 Och ſedan öſſwer ale / vndwika Gwdz både timeliga
 och ewiga ſtraff : Ther til hielpe eder / och of alle /

Beſtat.
 Joel. 1: 5.

Gwdz Son / Jesus Chriſtus : Högt
 priſſat i alla Ewigheet /

A M E N.

Efterföljande Rim/ äre funne/
 Vtht S. Erich Ribbingz *Librij,*
 Skreffne medh egen Hand.

Dryckenkap/ förgiffelige ört/
 Tu haffwer mången i olycka förde/
 Från åbra och godz / till Synd och Stam:
 Från Hustru och Barn/ till fremman-
 de Land:
 Från weet och skäll/ til Dårskap stoor /
 Från ett sundt Luff / til siukdom swår /
 Från ett friskt modh/ til ångest och nödh/
 Från ett länge Luff/ til en hastigh dödh/
 Från Gudz riike / til ewigt straff/
 Sådant följer tigh / tu Dryckenkap.

